

ජෝන් ස්ටුවර්ට් මිල්ගේ අධ්‍යාපන දර්ශනය

ඇතිලිවැවේ දීපානන්ද හිමි

හැඳින්වීම

19 වන සියවසේ ප්‍රමුඛතම අධ්‍යාපන දාර්ශනිකයන් අතරට අයත් ජෝන් ස්ටුවර්ට් මිල් (John Stuart Mill, 1806 -1873) උපයෝගිතාවාදය (Utilitarianism), ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය (Democracy), පුද්ගල නිදහස (Individual Liberty) සහ ලිංගික සමානාත්මතාවය (Gender Equality) වැනි සංකල්පයන් ප්‍රචාරය කිරීමට දැඩිව කටයුතු කළ දාර්ශනිකයෙකි.

උපයෝගිතාවාදය යනු “වැඩිම සංඛ්‍යාවකට උපරිම සතුට” අරමුණු කර ගනිමින් බහුතරයකට ප්‍රතිලාභ ලබා දෙන්නේ නම් එම ක්‍රියාවන් නිවැරදි යැයි යෝජනා කරන සදාචාරාත්මක දර්ශනයකි. මිල්ගේ උපයෝගිතාවාදයේ අනුවාදය මූලික වශයෙන් ප්‍රමාණාත්මක වූ ජෙරමි බෙන්තම් විසින් ඉදිරිපත් කරන ලද පූර්ව න්‍යායන් පිරිපහදු කිරීමට උත්සාහ කළේය. මිල් විසින් ගුණාත්මක අංගයක් හඳුන්වා දුන් අතර, සමහර ආකාරයේ විනෝදාස්වාදයන් අනෙක් ඒවාට වඩා යෝග්‍ය සහ වටිනා බව යෝජනා කළේය. බුද්ධිමය සහ සදාචාරාත්මක වින්දනයන් (ඉහළ සතුට) අධි භෞතික වින්දනයන්වලට (පහළ සතුට) වඩා උසස් බව ඔහු තර්ක කළේ ඒ දෙකම හොඳින් දන්නා පුද්ගලයින්ගේ රුචි අරුචිකම් මත ය.

ඔහුගේ විශිෂ්ඨතම ග්‍රන්ථයක් වන “ඔන් ලිබර්ටි” හි මිල් “හානිකර මූලධර්මය” පිළිබඳ සාකච්ඡා කරන අතර පුද්ගල නිදහස සීමා කළ යුත්තේ අන් අයට හානියක් වැළැක්වීම සඳහා පමණි යන්න එහි සඳහන් කර ඇත. මෙම මූලධර්මය පුද්ගලික නිදහසට සහ අදහස් ප්‍රකාශ කිරීමේ නිදහසට අනුග්‍රහය දක්වන්නේ එය වෙනත් අයෙකුට සෘජුවම හානි කරන්නේ නම් මිස මිල් තර්ක කරන්නේ, එම ක්‍රියාවන් අන් අයට අයහපත් නොවන තාක් සමාජය සහ රජය විසින් පුද්ගල ක්‍රියාවන්ට බාධා නොකළ යුතු බවයි. මෙම අදහස රාජ්‍ය බලයේ සහ

පුද්ගල ස්වාධීනතායේ සීමාවන් පිළිබඳ සාකච්ඡාවලදී මූලික අංගයක් බවට පත්ව ඇත.

ජෝන් ස්ටුවර්ට් මිල් ද ඔහුගේ කාලයේ රැකියා ස්ථාවරයක් වූ කාන්තා අයිතිවාසිකම් වෙනුවෙන් පෙනී සිටි පුරෝගාමියෙකි. “කාන්තාවන්ගේ විෂය” තුළ ඔහු ස්ත්‍රී පුරුෂ භාවය අතර නෛතික හා සමාජීය සමානාත්මතාවය සඳහා තර්ක කරයි. නිවස තුළ කාන්තාවකගේ භූමිකාව නියම කරන වික්ටෝරියානු සම්මතයන් විවේචනය කරයි. අධ්‍යාපනයට සහ රැකියාවට පිරිමින්ට හා කාන්තාවන්ට සමාන අයිතිවාසිකම් ලැබිය යුතුය යන අදහස ඔහු ඉදිරිපත් කරන ලද්දේ පිරිමින්ට සමාන අවස්ථා ලබා දෙන්නේ නම් කාන්තාවන්ට කළ හැකි දායකත්වයෙන් පමණක් සමාජයට ප්‍රතිලාභ ලැබෙනු ඇතැයි යන න්‍යාය ඇති කරමිනි.

මිල්ගේ අධ්‍යාපන දර්ශනය ඔහුගේ දේශපාලන සහ සමාජ දාර්ශනික මතයන් සමඟ තදින් බැඳී ඇත. ඔහු විශ්වාස කළේ අධ්‍යාපනය යනු පුද්ගලයාගේ මනෝගතිය සහ සමාජයෙහි ප්‍රගතිය වැඩිදියුණු කරන මෙවලමක් බවයි. ඔහුගේ අදහස් විචාරාත්මක සිතීම (Critical Thinking) පුද්ගල නිදහස, සහ ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය ප්‍රවර්ධනය කිරීමේ වටිනාකම පැහැදිලි කරයි. මිල්ගේ කාර්යය ලොව පුරා දර්ශනය, දේශපාලන විද්‍යාව සහ ආර්ථික විද්‍යා දෙපාර්තමේන්තු විෂය මාලාවේ ප්‍රධාන අංගයකි. ගැටලු සඳහා ඔහුගේ ක්‍රමානුකූල ප්‍රවේශය සහ ඔහුගේ දැඩි විශ්ලේෂණ විලාසය විවේචනාත්මක චින්තනය සහ තර්ක සඳහා ආදර්ශ ලෙස භාවිතා වේ. නිදසුනක් වශයෙන්, දාර්ශනික අධ්‍යාපනයේ දී, උපයෝගීතාවාදය සහ නිදහස පිළිබඳ ඔහුගේ විභාග, සැබෑ ලෝකයේ ප්‍රශ්න මත සදාචාරාත්මක සහ දේශපාලන න්‍යායන්ගේ උපයෝගීතාව සලකා බැලීමට සිසුන්ට අභියෝග කරන මූලික පාඨයන් ලෙස සේවය කරයි. මීට අමතරව, දැනුමේ පළලක් ප්‍රවර්ධනය කරන ලිබරල් අධ්‍යාපනයක් සඳහා ඔහුගේ අනුග්‍රහය, විවිධ විෂයමාලා අගය කරන අධ්‍යාපන භාවිතයන්ට සහ විවේචනාත්මක චින්තකයන්ගේ වර්ධනයට බලපා ඇත.

සාකච්ඡාව**ජෝන් ස්ටුවර්ට් මිල්ගේ අධ්‍යාපන දර්ශනය**

මිල් පෙන්වා දෙන්නේ අධ්‍යාපනය යනු පුද්ගලයාගේ බුද්ධිය සහ නෛතිකත්වය වර්ධනය කිරීමේ මූලික මෙවලමක් බවයි. ඒ අනුව ඔහුගේ අධ්‍යාපන මූලධර්ම පහත පරිදි වේ.

- විචාරාත්මක සිතීම වර්ධනය කිරීම - Developing critical thinking
- ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය සඳහා සහය වීම - Support for democracy
- පුද්ගල නිදහස සහ කතා කිරීමේ නිදහස ආරක්ෂා කිරීම - Protection of individual liberty and freedom of speech
- සමාජ යහපත සඳහා උපයෝගී පුද්ගලයන් බිහි කිරීම - To produce useful persons for social well - being
- ලිංගික සමානාත්මතාවය උදෙසා අධ්‍යාපනය භාවිත කිරීම - Using education for gender equality (මිල්, 1859)

විචාරාත්මක සිතීම වර්ධනය කිරීම - Developing critical thinking

මිල්ට අනුව,

- On Liberty (1859) කෘතියෙහි සඳහන් පරිදි, පුද්ගලයෙකුට සියලුම අදහස් විවෘතව සාකච්ඡා කළ හැකි විය යුතු අතර, එය සමාජයෙහි ප්‍රගතිය සඳහා වැදගත්ය.
- පුද්ගලයන්ට තමන්ගේම අදහස් ව්‍යාකූලව හෝ බියකින් තොරව පළ කිරීමට හැකියාව ලැබිය යුතුය.

ජෝන් ස්ටුවර්ට් මිල් විවේචනාත්මක හෙවත් විචාරාත්මක චින්තනය වර්ධනය කිරීම අත්‍යාවශ්‍ය සාධකයක් ලෙස සඳහන් කළ

අතර එය පුද්ගල නිදහස සහ සමාජ ප්‍රගතිය යන දෙකටම තීරණාත්මක ලෙස බලපාන සාධකයක් බව පෙන්වා දෙන ලදී. එහි දී අධිකාරය (Authority) හෝ සම්ප්‍රදාය (Tradition) අන්ධ ලෙස පිළිගැනීමට වඩා පුද්ගලයා පුද්ගල ස්වච්ඡන්දතාවෙන් සිතිය යුතු බවත්, කටයුතු කළ යුතු බවත් ඔහු දක්වයි. අධ්‍යාපනය මගින් ස්වාධීන තර්කනය වර්ධනය කළ යුතු අතරම පුද්ගලයාට තම තර්කයන් විශ්ලේෂණය කිරීමටත්, ස්ව පරමාර්ථ කරා මෙහෙයවන සුළු නිගමන සකසා ගැනීමටත් විවාරාත්මක චින්තනය වැදගත්වන ආකාරය පිළිබඳ ඔහු දරනා ආකල්පය මෙයින් පැහැදිලි වෙයි. තව ද බුද්ධිමය වර්ධනය සඳහා බහුවිධ දෘෂ්ටිකෝණයන්හි නිරාවරණය වැදගත් බව මිල් විශ්වාස කළ අතර එය තර්ක බුද්ධිය පදනම් කරගත් අධ්‍යාපනයක් සඳහා අත්‍යාවශ්‍ය වන බව ඔහු පෙන්වා දී ඇත. එයට අමතරව, අනුකූලතාවට සහ අගතියට අභියෝග කිරීම (Challenging Conformity and Prejudice), ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පුරවැසිභාවය සඳහා අධ්‍යාපනය (Education for Democratic Citizenship), සදාචාරාත්මක හා සදාචාරාත්මක තර්කනය (Moral and Ethical Reasoning) වැනි සාධක විෂයෙහි ද තර්කානුකූලව සිතීමෙහි උපයෝගීතාව පෙන්වා දුන් මිල් අධ්‍යාපනය යනු දැනුම ලබා ගැනීම පමණක් නොව, විවේචනාත්මකව සිතීමේ, උපකල්පන ප්‍රශ්න කිරීමේ සහ විවිධ දෘෂ්ටිකෝණ සමඟ සම්බන්ධ වීමේ හැකියාව වර්ධනය කිරීමක් බව පෙන්වා දෙන ලදී. එවැනි අධ්‍යාපනයක් හරහා පමණක් පුද්ගලයන්ට සැබෑ නිදහස ලබා ගත හැකි අතර සමාජයට අර්ථවත් ලෙස දායක විය හැකි බව පෙන්වා දෙන ලදී.

ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය සඳහා සහය වීම - Support for democracy

ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය සමෘද්ධිමත් වන්නේ දැනුවත් සහ තාර්කික පුරවැසියන්ගේ ක්‍රියාකාරී සහභාගීත්වය මත ය. මේ අනුව මිල් විශ්වාස කළේ අධ්‍යාපනය සාර්ථක ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදයක පදනම බවයි. ඔහුගේ කෘතිවල, විශේෂයෙන් නියෝජිත රජය පිළිබඳ නිදහස සහ සලකා බැලීම් පිළිබඳ මිල්, උගත් පුරවැසියෙකු පුද්ගල නිදහස ආරක්ෂා කිරීම, විවේචනාත්මක චින්තනය පෝෂණය කිරීම සහ වගකිවයුතු පාලනය සහතික කිරීම සඳහා අත්‍යාවශ්‍ය බව අවධාරණය කළේය. අධ්‍යාපනය නොමැතිව, ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය නොදැනුවත්කම, හැසිරවීම සහ

බහුතරයේ කුරිරුකම මගින් පාලනය වන පද්ධතියක් බවට පත්වීමේ අවදානමක් ඇත. මේ හේතුවෙන් ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය සඳහා තීරණාත්මක ආධාරකයක් ලෙස අධ්‍යාපනය පිළිබඳ මිලේගේ ඉදිරිදර්ශනය ගවේෂණය කරයි. එලදායි තීරණ ගැනීම් සංවර්ධනය කිරීම, ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී නිදහස ආරක්ෂා කිරීම සහ සිවිල් වගකීම් අවධාරණයේ දී මිලේගේ දර්ශනයෙහි උපයෝගීතාව ඉස්මතු කරයි.

ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය එහි පුරවැසියන්ගේ ප්‍රඥාව සහ තාර්කිකත්වය මත රඳා පවතින බව මිලේ තර්ක කළේය. පුද්ගලයන් කිහිප දෙනෙකු තුළ බලය සංකේන්ද්‍රණය වී ඇති ඒකාධිපති පද්ධති මෙන් නොව, ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය ජනතාවගේ සාමූහික තීරණවලට පාලනය භාර දෙයි. කෙසේ වෙතත්, මෙම ක්‍රමය එලදායි ලෙස ක්‍රියාත්මක වීමට නම්, පුරවැසියන්ට හොඳ දේශපාලන විනිශ්චයන් කිරීමට හැකියාව තිබිය යුතුය. ප්‍රතිපත්ති තක්සේරු කිරීමට, සංකීර්ණ සමාජ ගැටලු තේරුම් ගැනීමට සහ දක්ෂ නායකයන් තෝරා ගැනීමට අවශ්‍ය දැනුම සහ තර්කන කුසලතා අධ්‍යාපනය මගින් පුද්ගලයන්ට ලබා දෙයි. අධ්‍යාපනය නොමැතිව, ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය ජනතාවාදයට, වැරදි තොරතුරුවලට සහ නොදන්නා ඡන්ද දායකයන් හසුරුවන ප්‍රලාපයන්ගේ බලපෑමට ගොදුරු විය හැකිය.

නියෝජිත රජය පිළිබඳ සලකා බැලීම්වල දී, මිලේ අවධාරණය කළේ අධ්‍යාපනය මූලික සාක්ෂරතාවයට පමණක් සීමා නොවිය යුතු බවත්, විවේචනාත්මකව සිතීමේ හැකියාව වර්ධනය කළ යුතු බවත් ය. ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී සමාජයකට සම්ප්‍රදාය, ප්‍රචාරණය හෝ පුද්ගලික පක්ෂග්‍රාහීත්වයන් අන්ධ ලෙස අනුගමනය කිරීමට වඩා කල්පනාකාරී සාකච්ඡාවල යෙදිය හැකි පුද්ගලයින් අවශ්‍ය වේ. උගත් පුරවැසියන් අධිකාරිය ප්‍රශ්න කිරීමට, වගවීම ඉල්ලා සිටීමට සහ පීඩාකාරී ප්‍රතිපත්තිවලට එරෙහි වීමට, ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී ආයතන ශක්තිමත් කිරීමට වැඩි ඉඩක් ඇත.

අධ්‍යාපනය, විවේචනාත්මක චින්තනය සහ අදහස් වෙළඳපොළ (Education, Critical Thinking, and the Marketplace of Idea)

මිලේගේ ප්‍රමුඛම සංකල්ප අතරින් එකක් වන්නේ “අදහස් වෙළඳපොළ” වන අතර, එහිදී විවිධ දෘෂ්ටිකෝණ විවාද කරනු ලබන

අතර, සත්‍යය සහ හේතුව මතුවීමට ඉඩ සලසයි. හොඳින් ක්‍රියාත්මක වන ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදයක් රඳා පවතින්නේ අදහස් නිදහස් හුවමාරුව මත බවත්, එහිදී පුද්ගලයන් තාර්කික කතිකාව හරහා එකිනෙකාගේ දෘෂ්ටිකෝණයන්ට අභියෝග කරන බවත් ඔහු විශ්වාස කළේය. විවෘත මතය, තාර්කික චින්තනය සහ ගෞරවනීය විවාදයක යෙදීමේ හැකියාව පෝෂණය කිරීමෙන් පුරවැසියන් මෙම ක්‍රියාවලිය සඳහා සූදානම් කිරීමේදී අධ්‍යාපනය ප්‍රධාන කාර්යභාරයක් ඉටු කරයි.

අධ්‍යාපනය නොමැතිව මිනිසුන් අදහස් නිෂ්ක්‍රීයව පිළිගනු ඇතැයි මිල් බිය වූ අතර එමඟින් බුද්ධිමය වශයෙන් එකතැන පල්වීම සහ සමාජ පරිහානිය ඇති වේ. පාසල් සහ විශ්වවිද්‍යාල ප්‍රශ්න කිරීම, විවාද කිරීම සහ විවිධ මතවලට නිරාවරණය වීම දිරිමත් කළ යුතු බව ඔහු තර්ක කළේය. මෙම බුද්ධිමය මැදිහත්වීම පුරවැසියන් චින්තනවේගීය ආවේගයන් හෝ නොදන්නා විශ්වාසයන් මත ක්‍රියා කරනවාට වඩා දැනුවත් තීරණ ගන්නා බව සහතික කිරීමෙන් ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය ශක්තිමත් කරයි.

බහුතරයේ ඒකාධිපති පාලනය වැළැක්වීම (Preventing the Tyranny of the Majority)

මිල්ට ප්‍රධාන කනස්සල්ලක් වූයේ “බහුතරයේ කුරිරුකම” වන අතර එය අධිපති මහජන මතය සුළුතර හඬවල් සහ පුද්ගල නිදහස යටපත් කරන සංසිද්ධියකි. ඔන් ලිබර්ටි හි ඔහු අනතුරු ඇඟවූයේ ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය, අධ්‍යාපනයෙන් මඟ පෙන්වනු නොලැබුවහොත්, බහුතරය තම කැමැත්ත අසාධාරණ ලෙස පටවන, විරුද්ධ මත නොසලකා හරින තත්ත්වයකට මඟ පෑදිය හැකි බවයි. මූලික අයිතිවාසිකම්, බහුත්වවාදයේ වැදගත්කම සහ දේශපාලන කතිකාව තුළ විවිධත්වයේ වටිනාකම පිළිබඳව පුරවැසියන්ට ඉගැන්වීමෙන් අධ්‍යාපනය මෙම අනතුරට එරෙහිව ආරක්ෂාවක් ලෙස සේවය කරන බව ඔහු පෙන්වා දෙන ලදී. උගත් සමාජයක් මැර පාලනයට හෝ අතාර්කික බහුතරවාදයට යටත් වීමට ඇති ඉඩකඩ අඩුය. ඒ වෙනුවට, එය ඉවසීමේ සහ විවිධ දෘෂ්ටිකෝණවලට ගරු කිරීමේ සංස්කෘතියක් පෝෂණය කරයි. ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය හුදෙක් සංඛ්‍යා මගින් ආධිපත්‍යය දැරීමට වඩා සාධාරණ නියෝජනයක් සහිත පද්ධතියක් ලෙස පවතින

බව සහතික කරයි. අධ්‍යාපනය යුක්තිය, පුද්ගල ස්වාධීනත්වය සහ මානව හිමිකම්වලට ගරු කිරීම යන වටිනාකම් ප්‍රවර්ධනය කළ යුතු බවත්, සියල්ල ඇතුළත් සහ ප්‍රගතිශීලී ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී සමාජයක් නිර්මාණය කළ යුතු බවත් මිලි විශ්වාස කළේය.

සිවිල් වගකීම සහ ක්‍රියාකාරී සහභාගිත්වය දිරිමත් කිරීම (Encouraging Civic Responsibility and Active Participation)

අධ්‍යාපනය සිවිල් වගකීම පෝෂණය කිරීමේ මාධ්‍යයක් ලෙස මිලි දූටුවේය. ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය යනු ඡන්දය ප්‍රකාශ කිරීම පමණක් නොවේ. එයට පාලනය, මහජන විවාදය සහ ප්‍රජා සංවර්ධනය සඳහා ක්‍රියාකාරී සහභාගිත්වයක් අවශ්‍ය වේ. උගත් පුද්ගලයින් මැතිවරණවලදී ඡන්දය ප්‍රකාශ කිරීම, මහජන සාකච්ඡාවලට සහභාගී වීම සහ සමාජ ප්‍රතිසංස්කරණ සඳහා පෙනී සිටීම වැනි සිවිල් ක්‍රියාකාරකම්වලට සහභාගී වීමට වැඩි ඉඩක් ඇත.

එපමණක් නොව, අධ්‍යාපනය පොදු යහපත සඳහා යුතුකමක් පිළිබඳ හැඟීමක් ඇති කරයි. පුද්ගලයන් තනිතරම ස්වයං-උනන්දුවෙන් ක්‍රියා නොකළ යුතු බවත්, සමස්තයක් ලෙස සමාජයේ යහපැවැත්ම සලකා බැලිය යුතු බවත් මිලි විශ්වාස කළේය. උගත් පුරවැසියෙකු සමාජ ගැටලුවල අන්තර් සම්බන්ධිතභාවය තේරුම් ගන්නා අතර සාධාරණ හා සාධාරණ සමාජයකට දායක වීමේ ඔවුන්ගේ කාර්යභාරය හඳුනා ගනී. මෙම සිවිල් යුතුකම පිළිබඳ හැඟීමකින් තොරව, ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය සාමූහික ප්‍රගතිය අරමුණු කරගත් පද්ධතියකට වඩා තරඟකාරී ආත්මාර්ථකාමී අවශ්‍යතා සඳහා සටන් බිමක් බවට පත්වීමේ අවධානමක් ඇත.

අධ්‍යාපනයේ රාජ්‍ය කාර්යභාරය (The Role of the State in Education)

ජනගහනයෙන් විශාල කොටසක් අධ්‍යාපනයක් නොමැතිව සිටියහොත් ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී සමාජයකට ඵලදායී ලෙස ක්‍රියා කළ නොහැකි බව පිළිගනිමින් මිලි අනිවාර්ය අධ්‍යාපනය පිළිබඳ අදහසට සහාය දැක්වීය. කෙසේ වෙතත්, අධ්‍යාපනය කෙරෙහි අධික රජයේ පාලනය පිළිබඳව ද ඔහු ප්‍රවේශම් විය. රාජ්‍යය අධ්‍යාපනයට ප්‍රවේශය

සහතික කළ යුතු අතර, එය තනි දෘෂ්ටිවාදාත්මක ඉදිරිදර්ශනයක් නියම නොකළ යුතු බව ඔහු විශ්වාස කළේය. ඒ වෙනුවට, අධ්‍යාපනය විවිධාකාර විය යුතු අතර, ඉගැන්වීමට වඩා බුද්ධිමය නිදහස සහ ස්වාධීන චින්තනය දිරිමත් කළ යුතුය.

අධ්‍යාපනය පිළිබඳ මිල්ගේ දැක්ම ආර්ථික සාර්ථකත්වය සඳහා පමණක් නොව ක්‍රියාකාරී සහ වගකිවයුතු පුරවැසිභාවය සඳහා පුද්ගලයින් සුදානම් කළ එකකි. ඕනෑම තනි දෘෂ්ටිකෝණයක ඒකාධිකාරය වැළැක්වීම සඳහා අධ්‍යාපන ආයතනවල බහුත්වවාදයට ඉඩ සලසන අතරම අධ්‍යාපනය ලබා දීමට රාජ්‍යයට යුතුකමක් ඇති බව ඔහු විශ්වාස කළේය. මිල්ට අනුව මෙම සමතුලිතතාවය පුද්ගලික නිදහස සහ සමෘද්ධිමත් ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය යන දෙකම පවත්වා ගැනීම සඳහා තීරණාත්මක විය.

සමාජ ප්‍රගතිය සඳහා මෙවලමක් ලෙස අධ්‍යාපනය (Education as a Tool for Social Progress)

ප්‍රබුද්ධ හා ප්‍රගතිශීලී සමාජයක අත්තිවාරම අධ්‍යාපනය බව මිල් තරයේ විශ්වාස කළ අතර ඔහුගේ “ඔන් ලිබර්ටි” (මිල්, 1859) කෘතියේ, විවේචනාත්මකව සිතීමට සහ දැනුවත් තීරණ ගැනීමට පුද්ගලයන් බුද්ධිමය වශයෙන් සන්නද්ධ විය යුතු බව ඔහු තර්ක කළේය. තර්කානුකූල විවාදයක නිරත විය හැකි සහ ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පාලනයට එලදායී ලෙස සහභාගී විය හැකි හොඳින් වටකුරු පුරවැසියන් පෝෂණය කිරීම සඳහා අධ්‍යාපනය අත්‍යවශ්‍ය බව ඔහු දුටුවේය. පුද්ගලයන්ට ඔවුන්ගේ බුද්ධිමය හැකියාවන් වර්ධනය කර ගැනීමට දිරිගැන්වීමෙන්, අධ්‍යාපනය ඔවුන්ට සමාජ ප්‍රගතියට දායක වන සමාජයේ එලදායී සාමාජිකයන් වීමට හැකියාව ලබා දෙයි.

තවද, අධ්‍යාපනය දැනුම ලබා ගැනීමට පමණක් සීමා නොවිය යුතු බවත්, ඉවසීම, සංවේදනය සහ අන් අයට ගරු කිරීම වැනි ගුණධර්ම වර්ධනය කිරීම කෙරෙහි ද අවධානය යොමු කළ යුතු බවත් මිල් හඳුනා ගත්තේය. බුද්ධිමය හා සදාචාරාත්මක වර්ධනය සඳහා විවිධ දෘෂ්ටිකෝණ සහ අදහස්වලට නිරාවරණය වීම ඉතා වැදගත් බව ඔහු අවධාරණය කළේය. මෙම ප්‍රවේශය පුද්ගලයන්ට අන් අය සමඟ නිර්මාණාත්මකව සම්බන්ධ වීමේ හැකියාව වර්ධනය

වන බව සහතික කරන අතර එමඟින් සමාජ සමගිය සහ යහපැවැත්ම පෝෂණය වේ (මිල්, 1863).

පුද්ගල නිදහසේ කාර්යභාරය (The Role of Individual Liberty)

මන් ලිබර්ටි (මිල්, 1859) හි දක්වා ඇති මිල්ගේ නිදහස පිළිබඳ සංකල්පය, සමාජ යහපැවැත්ම සඳහා වූ ඔහුගේ දැක්මේ තවත් ප්‍රධාන අංගයකි. ඔවුන්ගේ ක්‍රියාවන් අන් අයට හානියක් නොවන තාක් කල්, පුද්ගලයන්ට තම අදහස් ප්‍රකාශ කිරීමට සහ තමන්ගේම මාර්ග අනුගමනය කිරීමට නිදහස තිබිය යුතුය යන අදහස ඔහු ආරක්ෂා කළේය. මෙම “හානිකර මූලධර්මය” (harm principle) පුද්ගලික නිදහස සහ සමාජයට අහිතකර ලෙස බලපෑ හැකි ක්‍රියාවන් අතර වෙනස හඳුනා ගැනීම සඳහා මාර්ගෝපදේශයක් ලෙස සේවය කළේය. පුද්ගලික නිදහස වෙනුවෙන් පෙනී සිටීමෙන්, මිල් අවධාරණය කළේ පුද්ගලයන්ට ඔවුන්ගේ දක්ෂතා සහ අවශ්‍යතා ගවේෂණය කිරීමට ඉඩ දිය යුතු බවයි. මෙම නිදහස, නවෝත්පාදනයට සහ සමාජීය ප්‍රගතියට හේතු වනු ඇතැයි ඔහු තර්ක කළේය, මන්ද ස්වාධීනව සිතීමට සහ ක්‍රියා කළ හැකි පුද්ගලයින් නිර්මාණාත්මකව සහ ඵලදායී ලෙස දායක වීමට වැඩි ඉඩක් ඇති බැවිනි. ඒ සමඟම, ඔහු පාලනය නොකළ නිදහසට එරෙහිව අවවාද කළ අතර, පුද්ගලයන්ට වගකීමෙන් හා සදාචාරාත්මකව ක්‍රියා කිරීමට මඟ පෙන්වීමේදී සමාජයට කාර්යභාරයක් ඇති බවට තර්ක ඉදිරිපත් කරන ලදී (මිල්, 1859).

සදාචාරාත්මක වගකීම සහ උපයෝගීතාවාදය (Moral Responsibility and Utilitarianism)

මිල්, ජෙරමි බෙන්තම් විසින් මූලික සංවර්ධනය කරන ලද දර්ශනයක් වන උපයෝගීතාවාදයෙන් දැඩි ලෙස බලපෑමට ලක් වූ අතර, එහි සඳහන් වන්නේ නිවැරදි ක්‍රියාමාර්ගය සමස්ත සතුට උපරිම කරන බවයි. මිල් සඳහා, සමාජ යහපැවැත්ම සඳහා ප්‍රයෝජනවත් පුද්ගලයින් බිහි කිරීම යන්නෙන් අදහස් කළේ තමන්ගේම සතුටට පමණක් නොව අන් අයගේ යහපැවැත්මට ද ප්‍රමුඛත්වය දෙන පුද්ගලයන් පෝෂණය කිරීමයි. විශාලතම සංඛ්‍යාව සඳහා ශ්‍රේෂ්ඨතම යහපත ප්‍රවර්ධනය කරන ආකාරයෙන් මිනිසුන් ක්‍රියා කළ යුතු බව ඔහු තර්ක කළේය (මිල්, 1861).

මිලිට අනුව සදාචාරාත්මක වගකීම සමෘද්ධිමත් සමාජයක කේන්ද්‍රීය වේ. පුද්ගලයන් තම සෙසු පුරවැසියන් කෙරෙහි යුතුකමක් පිළිබඳ හැඟීමක් වර්ධනය කර ගත යුතු අතර, ඔවුන්ගේ ක්‍රියාවන් සාමූහික සුභසාධනයට ධනාත්මක ලෙස දායක වන බව සහතික කරයි. සැබෑ සතුට සොයාගත හැක්කේ හුදෙක් භෞතික සැප සම්පත්වලට වඩා බුද්ධිමය හා සදාචාරාත්මක ලුහුබැඳීමවල බව ඔහු අවධාරණය කළේය. සදාචාරාත්මක හා සදාචාරාත්මක සලකා බැලීම් මගින් මෙහෙයවනු ලබන පුද්ගලයින් පෝෂණය කිරීමෙන්, සමාජයට පුද්ගල ඉටුවීම සහ සාමූහික යහපැවැත්ම අතර සමතුලිතතාවයක් ලබා ගත හැකිය (මිල්, 1863).

අධ්‍යාපනය බලගැන්වීමේ මාධ්‍යයක් ලෙස (Education as a Means of Empowerment)

කාන්තා බලගැන්වීම සහ ස්වාධීනත්වය සඳහා යතුර ලෙස මිල් අධ්‍යාපනය සැලකීය. කාන්තාවන්ට අධ්‍යාපන අවස්ථා ප්‍රතික්ෂේප කිරීම ඔවුන් යැපීමේ තත්ත්වයක තබා ගන්නා පද්ධතිමය පීඩනයක් බව ඔහු තර්ක කළේය. සමාන අධ්‍යාපන අවස්ථා ලබා දීමෙන්, කාන්තාවන්ට ස්වයංපෝෂිතභාවය සහ පොදු ජීවිතයේ සහභාගීත්වය සඳහා අවශ්‍ය බුද්ධිමය හා ප්‍රායෝගික කුසලතා ලබා ගැනීම සමාජයට සහතික කළ හැකිය (මිල්, 1869). අධ්‍යාපනය මගින් පුද්ගලයන්ට විවේචනාත්මකව සිතීමට, දැනුවත් තීරණ ගැනීමට සහ ස්ත්‍රී පුරුෂ අසමානතාවය පවත්වාගෙන යන සාම්ප්‍රදායික සම්මතයන්ට අභියෝග කිරීමට හැකියාව ලැබේ. අධ්‍යාපනය තුළින් කාන්තාවන්ට තම තර්කන හැකියාවන් වර්ධනය කර ගත හැකි බවත්, පුද්ගලයන් ලෙස සහ දේශපාලන හා ආර්ථික ක්ෂේත්‍රවල ක්‍රියාකාරී සහභාගිවන්නන් ලෙස සමාජයට ඵලදායී ලෙස දායක විය හැකි බවත් මිල් විශ්වාස කළේය (මිල්, 1869). ස්වාභාවික වෙනස්කම්වලට වඩා සිරිත් විරිත් හරහා ස්ත්‍රී පුරුෂ භාවය පිළිබඳ සමාජ සංජානනය ගැඹුරින් මුල් බැස ඇති බව මිල් තර්ක කළේය. අධ්‍යාපනය තුළින් මෙම ඒකාකාරී විසුරුවා හැරිය හැකි බවත්, එමඟින් පුරුෂයින්ට සහ කාන්තාවන්ට ස්ත්‍රී පුරුෂ භාවය පදනම් කරගත් අපේක්ෂාවන්ට වඩා කුසලතා මත පදනම් වූ වෘත්තීන් සහ භූමිකාවන් හඹා යාමට ඉඩ සැලසෙන බවත් ඔහු පෙන්වා දෙන ලදී (මිල්, 1869). සම-අධ්‍යාපනය සහ අධ්‍යයන හා වෘත්තීය අවස්ථා

සඳහා සාධාරණ ප්‍රවේශය ප්‍රවර්ධනය කිරීමෙන්, අධ්‍යාපනය අගතීන්ට අභියෝග කළ හැකි අතර ස්ත්‍රී පුරුෂ දෙපාර්ශවයටම බුද්ධිමය හා වෘත්තීය ජයග්‍රහණ සඳහා සමානව හැකියාව ඇති බවට අදහස ප්‍රවර්ධනය කළ හැකිය. මෙය, අනෙක් අතට, අත්තනෝමතික ස්ත්‍රී පුරුෂ භූමිකාවන්ගෙන් සීමා නොවී, ඔවුන්ගේ හැකියාවන් සඳහා පුද්ගලයන් අගය කරනු ලබන වඩාත් සාධාරණ හා ප්‍රගතිශීලී සමාජයකට දායක වේ. තව ද මිලි කාන්තාවන්ගේ ආර්ථික ස්වාධීනත්වය සඳහා ප්‍රබල උපදේශකයෙකු ද විය. අධ්‍යාපනය කාන්තාවන්ට පිරිමින් හා සමානව ශ්‍රම බලකායට සහභාගී වීමට ඉඩ සලසන බවත්, එමඟින් වැඩි ආර්ථික වර්ධනයක් සහ සමාජ සංවර්ධනයක් ඇති වන බවත් ඔහු තර්ක කළේය (මිල්, 1869). කාන්තාවන්ට අධ්‍යාපනයට ප්‍රවේශය ඇති බව සහතික කිරීමෙන් ජනගහනයෙන් අඩකට අර්ථවත් රැකියා අවස්ථා සීමා කිරීමට වඩා සමාජයට ඔවුන්ගේ දක්ෂතා සහ දායකත්වයන්ගෙන් ප්‍රයෝජන ගත හැකිය. උගත් කාන්තාවන්ට විවිධ ක්ෂේත්‍රවලට ඇතුළු විය හැකිය. නවෝත්පාදනය කළ හැකිය. නායකත්වය දිය හැකිය. එමඟින් ආර්ථික යැපීමේ චක්‍රය බිඳ දැමිය හැකිය. තම කාන්තාවන්ට අධ්‍යාපනය ලබා දී බලගැන්වූ සමාජයක් අවසානයේ වඩාත් සමෘද්ධිමත් සහ යුක්තිසහගත වනු ඇතැයි මිල් පෙන්වා දෙන ලද්දේ, මන්ද එය සියලුම පුරවැසියන්ගේ විභව ශක්තිය භාවිතා කරන හෙයිනි (මිල්, 1869).

නිගමනය

ජෝන් ස්ටුවර්ට් මිල්ගේ අධ්‍යාපනික දර්ශනය තුළින් බුද්ධිමය ස්වාධීනත්වය, පුද්ගල සංවර්ධනය සහ ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී සහභාගීත්වය පෝෂණය කිරීමේ දී අධ්‍යාපනයෙහි ඇති තීරණාත්මක කාර්යභාරය පිළිබඳ අවධාරණය කරයි. තව ද පුද්ගල නිදහස සහ සමාජ ප්‍රගතිය සඳහා අධ්‍යාපනයේ අවශ්‍යතාවය පිළිබඳ ඔහුගේ විශ්වාසයත්, එහි කල් පවතින වැදගත්කමත් පිළිබිඹු වේ. අධ්‍යාපනයේ දී ස්ත්‍රී පුරුෂ සමානාත්මතාවය සඳහා මිල්ගේ පෙනී සිටීම සහ රජය විසින් පාලනය කරනු ලබන ඉගැන්වීම්වලට එරෙහි ප්‍රතිරෝධය සමකාලීන අධ්‍යාපනික විවාදවලට පවා සාකච්ඡාවට ගැනෙන අතර සාධාරණ හා ප්‍රගතිශීලී සමාජයකට දායක විය හැකි තාර්කික, ස්වාධීන චින්තකයන් පෝෂණය කිරීමේ වැදගත්කම ඔහුගේ අධ්‍යාපන දර්ශනය තුළින්

ඉස්මතු වේ. අවසාන වශයෙන්, අධ්‍යාපනය සඳහා මිල්ගේ දැක්ම නූතන අධ්‍යාපන පද්ධතිවල නිදහස, දැනුම සහ ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය සමතුලිත කිරීමට උත්සාහ කරන අයට මඟ පෙන්වන මූලධර්මයක් ලෙස ද ක්‍රියාත්මක වන අතර තාර්කික චින්තනය, පුද්ගල ස්වාධීනත්වය සහ බහුවිධ වූ විවෘත අධ්‍යාපන ක්‍රමයක අවශ්‍යතාවය පෙන්වාදෙයි. පුද්ගල සහ සමාජීය යහපැවැත්ම යන දෙකම ඉදිරියට ගෙන යාම සඳහා අධ්‍යාපනයට දිය යුතු ප්‍රමුඛතාව පිළිබඳ මිල්ගේ විශ්වාසය මානව ප්‍රගතිය තුළ එහි මූලික කාර්යභාරය අවධාරණය කරයි. විශ්වීය අධ්‍යාපනය, ස්ත්‍රී පුරුෂ සමානාත්මතාවය සහ ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී සහභාගීත්වය සඳහා ඔහුගේ පෙනී සිටීම අධ්‍යාපනික චින්තනය සහ ලිබරල් දර්ශනය කෙරෙහි ඔහුගේ කල් පවතින බලපෑම ඉස්මතු කරන අතරම අධ්‍යාපනය, ඕනෑම සමාජයක අනාගතය හැඩගස්වන අතර එය නිදහසේ සහ ජීවිත කාලය පුරාම ඉගෙනීමේ ඇති දාර්ශනික පදනම තාර්කිකව පෙන්වා දෙයි.

ආශ්‍රිත ග්‍රන්ථ

Mill, J. S. (1859). *On Liberty*. John W. Parker and Son.

Mill, J. S. (1869). *The Subjection of Women*. Longmans, Green, Reader, and Dyer.

Mill, J. S. (1843). *A System of Logic*. England: Cambridge University Press.

Mill, J. S. (1863). *Utilitarianism*. Parker, Son, and Bourn.

Ryan, A. (1998). *J. S. Mill*. Routledge. England: Cambridge University Press.

Skorupski, J. (1989). *Thought and Influence*. Cambridge University Press.

Capaldi, Nicholas. (2004). *John Stuart Mill: A Biography*. Cambridge University Press.

Robson, John M. (1968). *The Improvement of Mankind: The Social and Political Thought of John Stuart Mill*. England, Cambridge University Press.

Okin, Susan Moller. (1979). *Women in Western Political*. America, Princeton University Press